

EESTI PÕHJAVEEKOMISJON

Põhjaveekomisjoni koosoleku protokoll nr. 112

Aeg: 19.06.2012 10.00 – 12.00 Keskkonnaministeerium

Koosoleku juhataja: Madis Metsur

Protokollis: Madis Metsur

Koosolekul osalenud PVK liikmed: Leonid Savitski (LS), Heddy Riismaa (HR), Madis Metsur (MM), Kadri Haamer (KH), Mariina Hiiob (MH)

Puudusid: Andres Marandi, Siim Väikmann

Päevakord:

Põhjaveehaarete sanitaarkaitsealade vajalikkuse põhjendamine

Heddy Riismaa poolt esitati aruteluks järgmised küsimused:

1. Miks on vajalik põhjaveehaarde sanitaarkaitseala esimene vöönd (10–50 meetrit)?

VeeS § 28 lõike 1 järgi on veehaarde sanitaarkaitseala joogivee võtmise kohta ümbritsev maa- ja veeala, kus veemaduste halvenemise vältimiseks ning veehaarderajatise kaitsmiseks kitsendatakse tegevust ja piiratakse liikumist. Kuid miks on see 10–50 meetrit? Miks on sellel alal keelatud kõik tegevused? Miks ei või sellel alal olla objektid, mis ei sisalda ohtlikke aineid? Miks ei või nt kaubanduskeskus või kortermaja asuda sanitaarkaitsealal?

2. Miks ja millal on vajalik põhjaveehaarde sanitaarkaitseala teine vöönd (kuni 200 meetrit)?

SNIP-i järgi on veehaarde teise kaitsevööndi korral arvestatud bakterioloogilise reostuse veehaardesse jõudmise aega, mis sõltub kliimatilistest tingimustest ning põhjavee kaitstusest ja võib olla 100 kuni 400 ööpäeva. Milline on see ööpäevade arv Eesti puhul Põhja- ja Lõuna-Eestis keskmiselt erinevate põhjaveekihtide ja kaitstuste puhul?

3. Miks ja millal on vajalik arvutuslikult leida kolmas sanitaarkaitseala (ulatusena kuni ? meetrit)?

SNIP-i järgi on veehaarde kolmanda (arvutusliku) kaitsevööndi korral arvestatud keemilise reostuse veehaardesse jõudmise aega ning lisaks peab selline veehaare töötama vähemalt 25 aastat. Millal ja miks on vajalik kolmas põhjaveehaarde sanitaarkaitseala vöönd ja mis juhtub, kui me seda ei määra? Kui suur on tõenäosus, et Kuressaare veehaare reostub kuna sellel ei ole kolmandat sanitaarkaitseala kehtestatud, kuigi sanitaarkaitseala projektis on seda soovitatud. Täna ei ole ju veel midagi juhtunud!

Arutelu kokkuvõte

1. Põhjaveehaarde I vöönd on vajalik veehaarde kaitseks maapinnalt lähtuva saaste eest, sealhulgas näiteks ohtlike ainete sattumise vältimiseks veehaarde rajatistesse (saasteainete sattumine kaevu saastunud pinnasest ja maapinnalähedasest veekihtist – sel moel saastus näiteks Tapa O-C veehaare ja Miiduranna C-V puurkaev, mahutite või transpordiavariid, vandalism ja terrorism). Põhjaveehaarde ala tagamine veehaarde maana asumites on vajalik põhjaveevaru kasutamise võimaluse tagamiseks (veehaarde hooldus, kaevude asendamine, töötlusjaamade rajamise võimalus). Seega peab siin maakasutuse peaesmärk olema nõuetekohase joogivee tootmiseks tingimuste loomine. Kui sanitaarkaitsealal on muu

maakasutus või sanitaarkaitseala puudub, siis sellised kaevud langevad praktikas ajaga kasutusest välja ning antud piirkonnas lakkab põhjaveevaru kasutamise võimalus. Näiteks ei ole Tallinnas suletud veehaarete asemel reserveeritud piisavalt uusi vabu alasid veehaaretele, kinnitatud põhjaveevarude kasutamisevõimalus kogu mahus puudub.

2. Sanitaarkaitseala II vöönd 200 m on „tekkinud“ õigusaktidesse pooliku variandina (ilmselt ranna ja kalda vööndite eeskujul). See on abiks kaitsmata põhjaveega aladel mikrobioloogilise ja orgaanilise aine saaste sattumise tõenäosuse vähendamiseks. Samas karstialadel on 200 meetrine piirangute ala ebapiisav (vedelsõnniku puhul võib karstialal jõuda kaevu ka kilomeetri kauguselt). Enamasti piisab sanitaarkaitseala ulatusest, mis väldib mikrobioloogilise saaste sattumise veehaarde kaevudesse 100 päeva jooksul. Samas on kaitsmata põhjaveega aladel suurema asumi piires maapinnalähedasest veekihi mikrobioloogiliselt saastamata vee saamine vähetõenäoline ning tuleb reserveerida veehaarde ala koos piisava sanitaarialaga väljapool asumit. Kaitsmata põhjavee puhul ei pea seega ka 200 m sanitaartsoon kaitset mikrobioloogilise saaste eest, vaid igat juhtu tuleb vaadelda eraldi. Õigusaktides konkreetsete tsoonide ettenägemise korral lähtudes veehaarde toodangust tuleb neid käsitleda miinimumnõuetena ja kitsendused tuleb määrata projektis arvutuslikult. Eesmärk ei ole rakendada kitsendusi järgalt, vaid saastuse ohu tuvastamise korral peab olema võimalus rakendada asjakohaseid kitsendusi veehaardes kasutava põhjavee saastamise vältimiseks. Sama ka kolmanda sanitaarkaitseala korral. Põhimõtteliselt ei ole maakasutajal õigust põhjavett reostada. Ning jääb maakasutaja vastutus põhjavee saastamise eest eriti veehaarde kaitseks.
3. Kolmas sanitaarkaitsevöönd on vajalik kaitsmata põhjaveega aladel, kus kasutatakse maapinnalähedast veekihti. Paljud veehaarded on põhjavee saastumise tõttu tiheasustusaladel asulatest välja viidud. Kuid ka siin vajab ümbruskonna maakasutus kõrgendatud tähelepanu. Kaugemalt kui 200 m on viimastel aastakümnetel saastatud näiteks Kärila, Aruküla, Tapa (ka uus veehaare), Aravete, Kõrgessaare veehaarded. Kuressaare ja teiste sarnaste veehaarete saastamise oht on olemas seni, kuni me veehaarde lähemal toitealal toimuvat ei kontrolli ega vajadusel ei rakenda kitsendusi maakasutusele (ohtlike ainete hoidmise piiramine, keskkonnoohtlike rajatiste süvendatud järelevalve, väetiste ja mürkkemikaalide kasutamise kontroll ja jääkide seire ning vajadusel nende kasutuspiirangute kehtestamine). Silmas tuleb pidada ka seda, et praegu väljakujunenud veehaarete alade asendamine saastumise korral muutub üha kallimaks, sest sobiva suurusega vaba väheintensiivse kasutusega maatükki veehaarde jaoks on üha raskem leida. Jätame võimaluse ka kolmanda tsooni kehtestamiseks (kas kaks või kolm jäi lahtiseks, seda veel arutada). Näiteks: I tsoon keeluala; II teatud tegevused keelatud; III kitsenduste ala. Kogu toiteala kaitse peaks tagama veeseaduse üldnõuded. Alternatiivina võib üles kerkida veehaarde põhiste veekogumite loomine.

Heddy Riismaa

Leonid Savitski

Kadri Haamer

Mariina Hiiob

Madis Metsur